

Babel judicial

La traducció en els judicis té greus carències

La meitat del que es diu en les vistes amb intèrpret no es trasllada a l'acusat

Una anàlisi de 55 processos revela errors lingüístics i deontològics

MICHELE CATANZARO
BARCELONA

Més de la meitat (54%) del que es diu en judicis amb acusats o testimonis que necessiten interpretació no es tradueix. Així ho demostren dades sobre 55 vistes fetes a Barcelona el 2015, que es van presentar ahir al matí a Barcelona, en el marc de la 7a jornada sobre interpretació en els serveis públics a Catalunya.

A més a més, els intèrprets fan una mitjana de 21 errors greus de traducció per hora i intervien amb comentaris aliens a la traducció (com opinions i consells) 45,5 vegades per hora. Els operadors judicials (jutges, fiscals i advocats), per la seva part, parlen massa ràpid: en un 72% dels casos excedeixen les 180 paraules per minut (el màxim perquè un intèrpret pugui traduir correctament) i poden arribar fins a les 240 paraules per minut.

«Es vulneren els drets de l'acusat perquè no se li tradueix part del seu judici i en la part traduïda hi ha errors massa greus», diu Mariana Orozco, una de les autores del treball, que és membre del grup d'investigació MIRAS (Mediació i Interpretació en l'Àmbit Social) de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB). «És una gravíssima falta del sistema», coincideix Javier Hernández García, president de l'Audiència Provincial de Tarragona, que ha participat en la jornada.

Les víctimes d'aquestes pràctiques generalitzades són la majoria immigrants sense recursos, segons les investigadores. «Si tinguessin mitjans, tindrien advocats que farien recurs per vulneració dels seus drets. El drama és que els acusats no s'estan beneficiant de garanties perquè no són conscients que en tenen», afirma Orozco. El 2015, es van portar a terme 25.000 interpretacions judicials a Catalunya. Segons les

dades presentades, en cada minut de judici hi ha de mitjana 2,7 intervencions d'algunes de les persones presents que ningú tradueix a l'acusat. Les investigadores han analitzat interpretacions en anglès, francès i romanès: en aquest últim idioma, el nombre d'intervencions no traduïdes arriba gairebé fins a 4, a causa potser de més poca formació dels intèrprets en aquesta llengua. A més a més, al 54% que no es tradueix s'ha de sumar un 16% més que es tradueix xiuxiuejant a l'orella de l'acusat, de manera que no queda rastre de les paraules en la gravació.

«Els operadors judicials semblen tenir un desconeixement total del paper de l'intèrpret», opina Orozco. Sovint se solapen al parlar o llegeixen textos a tota velocitat. «Hi ha una evident falta de sensibilitat. A més a més, els jutges tenen una enorme càrrega de feina i la irrupció de l'element estranger en el judici penal és recent», observa Hernández García.

EXTERNALITZACIÓ // Josep Peñarroja, president de l'Associació de Traductors i Intèrprets Jurats de Catalunya, creu que «el gran problema és l'externalització del servei d'interpretació sense control. La Generalitat externalitza i no fiscalitza les empreses».

Des de l'any 2005 fins avui, l'adjudicatària del servei ha sigut l'empresa SeproTec. La Generalitat gasta uns 4 milions d'euros a l'any per oferir aquest servei, segons fonts de la Conselleria de Justícia. El 2015, SeproTec va rebre entre 30 i 54 euros per hora d'interpretació (respectivament, en el «lot» de les Terres de l'Ebre i en el de Barcelona), segons fonts de l'empresa, mentre els intèrprets van rebre de mitjana 14 euros bruts per hora.

Orozco i Peñarroja coincideixen que el marge de l'empresa és massa elevat. «La investigació corrobora

Judici contra una parella de malians a Barcelona. A la seva dreta, l'intèrpret.

el que hem estat denunciant des de fa més de 10 anys: les condicions en què es presten aquests serveis no en propicien la qualitat», afegeix Juan Miguel Ortega, president de l'Associació Professional de Traductors i Intèrprets Judicials i Jurats. L'associació ha detectat casos en els quals les empreses utilitzen intèrprets menys qualificats dels que estan inclosos als llistats presentats als concursos.

«SeproTec només ha rebut felicitacions per part de la Generalitat respecte del servei que presta», repliquen fonts de l'empresa, que afirmen que el 2015 només se li van notificar 20 incidències (el 0,08% dels seus serveis), i cap d'aquestes incidències estava relacionada amb la qualitat de la interpretació. També justifiquen el seu marge amb les despeses de seguretat social, indemnitzacions, vacances, gestió de cer-

54%

Percentatge d'informació parlada en judicis amb intèrprets que no es tradueix a acusats i testimonis que no entenen l'idioma de la vista, segons dades de la UAB.

21

Nombre d'errors greus de traducció per cada hora de conversa interpretada, en una mostra de 55 judicis dels jutjats penals de Barcelona.

tífics i altres despeses. El sistema català no és l'únic possible. A les Canàries, els jutjats contracten directament els intèrprets, que cobren el 100% de l'honorari. També hi ha un cos oficial de traductors de l'Estat, pel qual no es convoquen oposicions des de fa anys.

«L'externalització no ha fet el servei més eficient», afirma Ortega, que considera que s'haurien de portar a terme controls aleatoris sobre les empreses i establir un honorari mínim per als intèrprets.

«Jutges, fiscals i advocats tenen la responsabilitat de garantir la protecció dels drets dels processats. El departament només proporciona els traductors», es defensen fonts de Justícia. A finals del mes de juliol vinent es presentaran les conclusions d'una comissió per al desenvolupament d'un registre d'intèrprets, segons aquestes fonts. ▬

JOAN PUIG

Interpretació lliure

Molts traductors judicials ometen informació i deixen anar opinions i consells ≡ **Els experts** demanen una acreditació oficial

M. C.
BARCELONA

Estem en un jutjat penal de Barcelona, el 2015. Un jutge informa un acusat estranger que el fiscal li demana 10 mesos de presó, que es poden substituir per una multa. L'interpret present en la vista li diu a l'acusat que li demanen 10 mesos, que es poden substituir... «per cinc mesos de presó».

De traduccions sense cap ni peus com aquesta (que hauria pogut comprometre el resultat del judici) estan trufades les 55 vistes amb intèrprets analitzades per investigadores de la Universitat Autònoma de Barcelona, per esbrinar la qualitat de la interpretació als tribunals.

En un cas, el jutge informa l'acusat que haurà de «pagar 200 euros, si surt condemnat», i li pregunta si reconeix els fets. L'interpret pregunta si accepta els càrrecs i s'oblida de citar el pagament.

Durant una altra vista, un jutge que vol esbrinar si una acusada és una prostituta li diu que «qualsevol forma de treball és una forma d'obtenir ingressos». L'interpret s'extralimita, acompanyant la traducció amb un arbitrari «no hi ha problema, l'hi pots dir».

En uns judicis es va produir un desajust entre la llengua de l'acusat i la de l'interpret. Un interpret egipci no es va entendre amb un acusat marroquí, perquè parlaven diferents dialectes de l'àrab. Un senegalès va pronunciar una frase en francès que l'interpret no va saber entendre, perquè el domini d'aquesta llengua franca no és tan freqüent a

Senegal com s'acostuma a pensar.

«Per als intèrprets, fa falta una formació específica, coneixement del codi deontològic i establir una acreditació», opina Mariana Orozco, una de les autores de la investigació. A l'espera d'aquesta solució, les investigadores han creat una plataforma que pot ajudar a evitar els errors més greus.

La web presenta dos decàlegs, per a intèrprets i operadors judicials. Als

Als jutges, fiscals i advocats se'ls demana que parlin lentament, que no se solapin i que presentin l'interpret abans de començar la vista. També suggereixen que proporcionin informació prèvia a l'interpret perquè es prepari, que prestin atenció a l'idioma o dialecte en el qual s'expressa millor l'acusat, i que sollicitin que l'interpret porti un micròfon de solapa, per gravar-lo quan xiuxiueja.

Un intèrpret va confondre una pena de «cinc mesos de presó» amb una «multa»

En un judici, un traductor va suggerir a una acusada que digués que era prostituta

primers, se'ls aconsella traduir-ho tot, evitar comentaris personals, i alguns trucs pràctics com sollicitar aclariments, repeticions i pauses, utilitzar l'estil directe (no dir «el jutge pregunta si reconeixes els càrrecs», sinó «¿reconeixes els càrrecs?»), mantenir el registre estilístic del jutge (si el jutge diu «residència legal», no traduir-ho per «papers»), i utilitzar termes exactes («sentència ferma» no és «firm sentence» en anglès, sinó «final non appealable sentence»).

Base de dades única

Aquests consells surten directament de l'anàlisi de les gravacions de les 55 vistes (des del 2009, el vídeo ha reemplaçat l'acta escrita a Espanya). D'aquestes, les expertes van treure el màxim conjunt de transcripcions anotades de judicis reals disponible al món.

Això vol dir que els investigadors van obtenir per primera vegada a Espanya l'accés a les gravacions, les van transcriure i van apuntar totes les incidències, anomalies i errors que hi apareixen. Es van necessitar 50 minuts de feina per cada minut de gravació.

La mostra és significativa, ja que representa judicis celebrats en 10 jutjats penals dels 24 que celebren vistes a Barcelona. En 51 de les 55 vistes, la persona necessitada de traducció era l'acusat, mentre que en les altres era un testimoni o una altra persona. El treball és part d'un projecte d'investigació finançat pel Ministeri d'Economia i portat a terme amb la col·laboració de les universitats Jaume I, Pompeu Fabra i Pablo Olavide. ≡